
SKĄD NIE BIERZE SIĘ ROZWÓJ GOSPODARCZY?

O EKONOMII I GOSPODARCE INACZEJ, DR MATEUSZ BENEDYK

INTERPRETACJE WZROSTU GOSPODARCZEGO OPARTEGO NA WYZYSKU

- Akumulacja kapitału niemożliwa bez „grzechu” akumulacji pierwotnej opartej na wyzysku (Marks: „wielką rolę odgrywa podbój, ujarzmienie, morderstwo rabunkowe, słowem: przemoc”)
- Różne formy tego argumentu:
 - Grodzenia
 - Uprzywilejowanie warstw arystokratycznych
 - Niewolnictwo
 - Kreacja pieniądza w systemie bankowym
 - Kolonializm
 - Merkantyizm

GRODZENIA

- Grodzenia to zmiana sposobu uprawy ziemi – z wielu drobnych poletek oddalonych od siebie na zwarte pola odgrozione często płotami/murami/żywopłotami
- Zamiana praw do kolektywnego korzystania z ziemi na indywidualne
- Zarówno drogą nieformalnych porozumień, jak i aktami parlamentu
- Zwiększenie wydajności rolnictwa
- Na północy Anglii relatywnie wcześnie – np. XVI wiek
- W XVIII wieku – głównie na południu – tam rewolucja przemysłowa nie wybuchła
- Wbrew krytykom ogradzanie szło zwykle z rosnącą populacją ogradzanych wiosek, a nie wędrującym po drogach proletariatem

UPRZYWILEJOWANIE WARSTW ARYSTOKRATYCZNYCH

Podział na klasy	Liczba	Udział w całości
Klasa 1: Lordostwo, szlachta, oficerowie	8	2,50%
Klasa 2: prawnicy, lekarze, handlarze, fabrykanci, bankierzy etc.	142	44,90%
Klasa 3: rolnicy, farmerzy, sklepikarze etc.	85	26,80%
Klasa 4: klasa robotnicza, przeszkolona i nieprzeszkolona	31	9,80%
Nieznani	50	15,80%

Podział 316 wielkich przemysłowców na klasy (dane: François Crouzet)

NIEWOLNICTWO

	Zyski całkowite (tys.)	Seria alternatywna	Dochód narodowy (mil.)	Udział zysków w DN
1688	178,6		48	0,37%
1710	110		57,4	0,19%
1730	55		46,6	0,120%
1750	214,6		51,7	0,42%
1770	342	44,2	62,8 [130]	0,54% [0,26%]
1800		103,4	[232]	[0,04%]

Zyski z niewolnictwa i ich udział w dochodzie narodowym Wielkiej Brytanii (funty) (dane: Stanley Engerman)

NIEWOLNICTWO

- W XVIII wieku już raczej normalne zyski z kapitału – możliwe, że większe w przypadku samego łapania niewolników
- Pomimo wzrostu liczby przewożonych niewolników zyski na osobę spadały
- Relatywnie otwarty rynek, duża konkurencja, sporo czynników ryzyka
- Dlaczego niewolnictwo zadziałało jako motor rozwoju akurat wtedy i tam?
- Czy porzucenie niewolnictwa to wynik interesów burżuazji a nie zmian etycznych?

NIEWOLNICTWO

- W XVIII wieku już raczej normalne zyski z kapitału – możliwe, że większe w przypadku samego łapania niewolników
- Pomimo wzrostu liczby przewożonych niewolników zyski na osobę spadały
- Relatywnie otwarty rynek, duża konkurencja, sporo czynników ryzyka
- Dlaczego niewolnictwo zadziałało jako motor rozwoju akurat wtedy i tam?
- Czy porzucenie niewolnictwa to wynik interesów burżuazji a nie zmian etycznych?

INFLACJONIZM

- Pozwolenie na kreację kredytu bankowego – uprzywilejowanie banków i kredytobiorców kosztem reszty społeczeństwa
- Główne źródła finansowania: reinwestowane zyski, majątek osobisty, pożyczki od rodziny, kredyt kupiecki
- Niewielki rozmiar systemu finansowego, kredyt bankowy mało popularny, ograniczona możliwość tworzenia spółek kapitałowych – działalność przede wszystkim spółek osobowych
- Niewielka inflacja

KOLONIALIZM I HANDEL Z KOLONIAMI

- Jeśli weźmie się pod uwagę koszty utrzymania kolonii i wyższe ceny płacone za towary tam produkowane objęte protekcją celną, to dla społeczeństwa Wielkiej Brytanii kolonie często mogły być kosztem netto; skupione korzyści – rozproszone koszty

Rok	Dochód narodowy (miliony funtów)	Eksport (miliony funtów)	Udział eksportu
1688	48	4	8,30%
1700	58,5 lub 52	4,4	7,5% lub 8,5%
1759	85	9,9	11,6%
1779	130	9,9	7,6%
1783	160	12,4	7,8%
1801	232	41,4	17,8%

Wielkość brytyjskiego eksportu w porównaniu do dochodu narodowego (Dane: François Crouzet)

IMPERIALNY LONDYN A REWOLUCJA W SZKOCJI I YORKSHIRE

**Zastosowanie
młocarni w roku 1794
(lewa strona) i 1808
(prawa strona).**

Źródło: MacDonald

